

SEAN GOLDEN

Mao Zedong imità la dinastia Qin

Fa cinquanta anys es va fundar la República Popular de la Xina. La figura que ha dominat la primera meitat d'aquest últim mig segle xinès, per a bé i per a mal, ha estat Mao Zedong, el "Gran Timoner" de la revolució comunista xinesa. La figura que n'ha dominat la segona meitat ha estat Deng Xiaoping. El primer va ser un visionari; el segon un gestor pragmàtic.

Avui dia el Partit Comunista Xinès intenta de distingir entre la valoració històrica de Mao com a persona i la importància, encara vigent, del "Pensament Mao Zedong". Quant a la persona, es valoren positivament les seves actuacions fins al començament dels anys 50, i es critiquen les seves actuacions a partir del "Gran Salt Endavant" dels últims anys de la dècada. El que es considera "Pensament Mao Zedong" ja no es limita al llegat dels escrits de Mao, sinó a qualsevol adaptació de les doctrines marxista-leninista-estalinistes a les condicions particulars de la Xina.

Amb el temps es fa cada dia més evident que les fonts més importants de les teories de Mao es troben en la mateixa cultura xinesa, i no pas en el marxisme soviètic o europeu. Els últims dos segles de la història de la Xina representen una època traumàtica. La mil·lenària cultura xinesa va ser incapaç de resistir al domini econòmic, tecnològic i militar dels poders imperialistes d'Europa, de Nord-amèrica i del Japó.

La decadència de l'última dinastia xinesa va contribuir encara més a la feblesa del país, i aquesta feblesa manifesta va disparar les incursions estrangeres i les revoltes internes. Tant els intel·lectuals xinesos com la classe dirigent havia de qüestionar el paper de la tradició mil·lenària com a causa de la feblesa del país i com un impediment de la seva recuperació. Tanmateix, els reformadors no es van posar d'acord sobre la solució del problema. Alguns, que no van voler fer cap canvi, es van marginar. Molts defensaren la idea d'aprofitar certs elements de la tecnologia estrangera per modernitzar el país i resistir les incursions dels poders imperialistes, però sense perdre l'essència de la tradició. Els més radicals van rebutjar la tradició xinesa i predicaren la reconversió total del país.

A partir dels anys 20, la pugna entre el partit nacionalista (Guomindang) que Chiang Kai-shek va liderar després de la mort de Sun Yatsen, i el Partit Comunista que Mao Zedong va liderar després d'una lluita interna amb un grup pro-soviètic que el volia marginar, va reproduir la pugna entre els reformadors minimalistes i els reformadors maximalistes. Les reformes defensades per Chiang Kai-shek van perdre la batalla contra les reformes predicades per Mao Zedong, i a partir de l'any 1949 aquest va voler dur a

terme una reforma total de totes les institucions xineses. Quan va veure que les institucions tenien les arrels en el pensament del poble, va decidir d'eliminar la cultura tradicional mateixa. Les tàctiques de Mao es van inspirar més que res en les revoltes populars i en les estratègies militars de la història de la Xina. Al final va agafar de model el fundador de la dinastia Qin (221-209 aC), que s'havia nomenat "Primer Emperador", Qin Shihuang Di. Ell unificà tot el territori xinès i establí les bases d'una burocràcia imperial que perdurà fins el segle XX. A més, va intentar d'eliminar tota la cultura tradicional i imposar el seu model.

Els paral·lels amb Mao són evidents. Ara dos cineastes xinesos de renom acaben d'estrenar pel·lícules dedicades al fundador de la dinastia Qin. Des de fa tres mil anys els creadors xinesos han fet ús d'històries del passat per fer comentaris sobre el present. Així, l'aparició ara d'aquestes dues pel·lícules no és trivial.

La dinastia Qin no va sobreviure a la mort del seu fundador, i la República Popular ha canviat radicalment després de la mort de Mao. La nova dinastia Han (206 aC - 220 dC) va suavitzar la política totalitària de Qin Shihuang Di, i Deng Xiaoping va suavitzar la política maoista. El resultat en el primer cas va ser el començament d'una època gloriosa de la cultura xinesa. El govern actual de la República espera un resultat semblant.

La reforma radical de Mao Zedong ha donat pas a la teoria de l'ocell a la gàbia de Chen Yun i Deng Xiaoping. D'acord amb aquesta teoria del "mercat lliure amb característiques del socialisme xinès", les brises (no pas les tempestes) de les influències estrangeres poden passar lliurement per la gàbia, però l'ocell no en pot sortir. Com a teoria, no dista gaire de la idea d'aprofitar la ciència i la tecnologia estrangeres sense perdre l'essència de la tradició que havien predicat els reformadors més conservadors del XIX, i es justifica amb la nova definició del Pensament Mao Zedong, perquè adapta els models estrangers a les condicions xineses.

Els reformadors més radicals havien pensat que la ciència i la tecnologia no es desenvolupen en el buit, i que calia introduir, també, l'organització social que hi havia al darrere. Avui són els partidaris de més democratització de la Xina els que defensen la línia radical, mentre que els conservadors prediquen una modernització tecnològica sense canvis socials radicals. La República Popular fa cinquanta anys en condicions de promoure la modernització del país, però el debat entre reformadors encara no s'ha resolt.

Director del Centre d'Estudis Internacionals - UAB

"La dinastia Qin no va sobreviure a la mort del seu fundador, i la República Popular ha canviat després de la mort de Mao."